

Průzkum informačního chování uživatelů knihovny 2. lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice Motol v Praze

Information Behaviour Research of Library Users of 2nd Medical Faculty at Charles University and University Hospital in Motol

David Horváth

Abstrakt

Příspěvek shrnuje výsledky kvantitativního průzkumu provedeného mezi studenty a pracovníky 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Fakultní nemocnice v Motole. Hlavním cílem je podat přehled o jejich informačním chování a zjistit informovanost o tzv. nadstavbových službách, které jsou v rámci knihovny nabízeny. Jedná se převážně o služby referenční, rešeršní, meziknihovní, vzdělávací, propagační. Příspěvek srovnává informační chování jednotlivých uživatelů, využívání nadstavbových služeb, používání sociálních sítí, hodnocení výuky informační gramotnosti. Závěrečná část průzkumu, tentokrát kvalitativního charakteru, shrnuje náměty a připomínky uživatelů k jednotlivým činnostem knihovny.

Klíčová slova

Lékařská knihovna – fakultní knihovna – lékařské informace – služby knihovny – nadstavbové služby – uživatelé knihovny – rešerše – informační specialista – informační gramotnost – elektronické zdroje – databáze – e-knihy – e-časopisy – sociální sítě – kvantitativní výzkum

Abstract

This paper summarizes outcomes of quantitative research that has been made among students and staff of 2nd Faculty of Medicine at Charles University and University Hospital in Motol. The main goal is to give an overview of their information behaviour as well as to find out how the users are informed about superstructural services (they are reference, search, educational, promotional and interlibrary loan services) which are offered by library itself. The paper compares information behaviour of each user, superstructural services use, social sites use, and evaluation of information literacy classes. The final qualitative part of the research sums up users' suggestions and comments on particular library activity.

Keywords

Medical library – faculty library – medical information – library services – superstructural services – library users – information retrieval – information specialist – information literacy – electronic resources – databases – e-books – e-journal – social sites – quantitative research

ÚVOD

Lékařské informace vždy představovaly a stále představují důležitou roli pro dílčí i komplexní výzkumy v oblasti přírodních, humanitních i technických věd. Tento typ informací patří mezi nejžádanější nejen z hlediska vědeckého, ale i z hlediska uživatelského. Pomoci zorientovat se v lékařských informacích umožňují nejen volně dostupné zdroje na internetu a katalogy, ale v současné době také uživatelsky vlídná databázová rozhraní licenčních zdrojů. Další nezastupitelnou úlohu hrají informační specialisté, kteří jsou schopni posoudit jakýkoliv informační zdroj nejen z hlediska kvality, ale i relevance a pertinence pro daný obor či lékařskou specializaci.

Ve světě i v České republice bylo publikováno široké množství průzkumů zaměřené na informační chování lékařů či budoucích lékařů¹. Tyto průzkumy jsou výchozím bodem, na jejich základě jsem sestavil dotazníkový průzkum, který byl určen pro uživatele knihovny Ústavu vědeckých informací na 2. lékařské fakultě Univerzity Karlovy a Fakultní nemocnice Motol². Měl jsem tak možnost porovnat závěry předchozích průzkumů s výsledky vzešlými s dotazníkového šetření a ještě svůj průzkum rozšířit o některé typy nadstavbových služeb, které v současnosti odborné knihovny poskytují.

HYPOTÉZY

Před vypracováním dotazníkového průzkumu byly stanoveny hypotézy, které měly potvrdit či vyvrátit moje tvrzení. Jednalo se o tyto základní hypotézy:

1. Střediska a ústavy vědeckých informací na lékařských fakultách zcela plní svou knihovnickou funkci, ale jen částečně funkci informační.

Zde je nutné připomenout, že knihovnické a informační funkce knihoven se prolínají, a nutné tedy bylo pro tento výzkum termíny stručně specifikovat. Do knihovnické funkce jsem zařadil služby knihovnicko-bibliografického charakteru včetně služeb archivačních. Do informační funkce jsem zařadil všechny typy referenčních a rešeršních služeb – informace o předplacených zdrojích, orientace a hledání v předplacených databázích, e-knihách a e-časopisech, řešení vzdáleného a přímého přístupu k elektronickým informačním zdrojům, elektronické dodávání plných textů dokumentů, poskytování meziknihovních výpůjčních služeb, zpracování rešerší. Tyto služby můžeme označit taky jako nadstavbové k základním knihovnickým službám.

V rámci fakultního, potažmo univerzitního prostředí nejsou zdroje a služby soustředěny na jednom místě. Uživatelé mají často problém se na některých webových stránkách či portálech zorientovat. O to více je problém se zorientovat v některých licencovaných databázích či databázových rozhraních, kde se provádí sofistikovanější vyhledávání. Přestože licencované elektronické informační zdroje nabízejí uživatelům relevantní informace, širokou podporu i různé nadstavbové služby, většina uživatelů volí jistější variantu vyhledávání ve volně dostupných zdrojích na internetu.

¹ Průzkumy informačního chování lékařů jsou uvedeny v použité literatuře. Jedná se o tyto autory: Connelly, Coumou, Cullen, Dorsch, Gorman, Haug, Jarolímková, Koller, Lesenková, Murray, Thompson, Verhoeven, Zickuhr.

² Pro účely této studie používám zkratky ÚVI 2. LF UK a FN Motol.

2. Většina lékařů a studentů si zpracovává rešerše sama a nevyužívá služeb informačního (rešeršního) specialisty.

V současné době je situace ohledně poskytování rešerší značně diversifikovaná. Hlavní problém však spočívá v nízké informovanosti. Většina fakultních knihoven zveřejňuje na svých webových stránkách informace o poskytovaných rešeršních službách, nicméně tyto stránky se využívají méně než domovské stránky samotných fakult. Taková informace pak spolu s dalšími informacemi na webu knihovny zanikne. Současně je nutné poukázat na skutečnost, že některé fakultní knihovny neposkytují rešerše studentům fakulty, ale jen zaměstnancům fakulty či fakultní nemocnice. Další skutečností je nedostatečná informovanost o této službě v samotných studovnách, kde v mnoha případech informace o nadstavbových službách knihovny, včetně služeb rešeršních, chybějí.

Mezi další sporné otázky patří, zda skutečně uživatelé, zejména mladšího věku, rešeršního specialistu potřebují a využijí tak jeho služeb. Některé výzkumy informačního chování potvrdily, že převážně lékaři mladší 30 let si zpracovávají rešerše sami bez pomoci rešeršního specialisty. Otázka je, zda je to z důvodu snadné orientace v databázových zdrojích fakulty (znalost databázového rozhraní a analytických vyhledávacích nástrojů), z důvodu výše zmíněného omezení poskytovat rešerše studentům některých fakult nebo zda těmto uživatelům postačí informace z volně dostupných databází jako je PubMed či Google Scholar.

3. Na lékařských fakultách UK je malé povědomí o nabídce kurzů a seminářů informační gramotnosti.

Tuto hypotézu jsem sestavil na základě vypočítaných shodných znaků v informovanosti o nabídce kurzů informačního chování lékařů Všeobecné fakultní nemocnice v Praze a studentů postgraduálního studia na 1. LF UK. Ti potvrdili, že o tyto kurzy mají zájem, ale nejsou o nich dostatečně informováni nebo z časových důvodů je nemohou navštěvovat. Účelem dotazníku bylo tedy zjistit, zda by byl o kurzy tohoto typu skutečně zájem a o které typy kurzů konkrétně. Mezi navrženými možnostmi se objevují i specializované e-learningové kurzy či semináře.

Alternativou je navržení koncepce výuky s možnostmi e-learningu pro některé lékařské fakulty UK, které nemají v povinném curricula pregraduálního studia zařazen předmět informační gramotnost. Tato alternativa však předpokládá aktivnější spolupráci mezi jednotlivými lékařskými fakultami a jejich knihovnami. Problematické může být např. zajištění kvalitního pedagogického personálu, finanční pokrytí či neochota se do výuky zapojit. Důležité zpočátku alespoň je, aby problematika informačního vzdělávání budoucích lékařů byla vůbec otevřena a aby se o ní v rámci lékařských fakult UK začalo více diskutovat.

Dokladem úspěšných pokusů s implementací e-learningových kurzů do výuky informační gramotnosti jsou např. probíhající e-learningové kurzy na Univerzitě Palackého v Olomouci či na Masarykově univerzitě v Brně. J. Kratochvíl³ v roce 2013 publikoval výsledky svého výzkumu ve studii o informační gramotnosti studentů medicíny Masarykovy univerzity. V této studii 94 % respondentů označilo jako hlavní výhodu e-learningu časovou flexibilitu a 82 % prostorové podmínky. Většina z respondentů studovala převážně o víkendech a večerech. Pouze necelá 2 % respondentů postrádala kontakt s

³ KRATOCHVÍL, Jiří. Evaluation of e-learning course, Information Literacy, for medical students. *Electronic Library* [online]. 2013, **31**(1), 55-69 [cit. 2013-09-29]. ISSN 0264-0473. Dostupné z: <http://is.muni.cz/repo/1085321/cs/Kratochvil/Evaluation-of-e-learning-course-Information-Literacy-for-medical-students>

vyučujícím. Pokud by se tyto kurzy navrhly na těch lékařských fakultách, kde není prostor pro klasické přednášky a cvičení, je docela pravděpodobné, že by splnily svůj účel a studenti by takové řešení přivítali.

PŘÍPRAVA PRŮZKUMU

Průzkum probíhal mezi uživateli knihovny ÚVI na 2. LF UK a FN Motol. Knihovna ÚVI⁴ vznikla spojením tehdejší Ústřední knihovny fakulty dětského lékařství⁵ s Ústavní knihovnou fakultní nemocnice v Motole v roce 1998. K nim pak bylo v roce 1999 připojeno Oddělení vědeckých informací tehdejšího Ústavu klinické a aplikované informatiky. Vytvořilo se tak integrované pracoviště, které umožňovalo svým uživatelům využívat rovnocenné služby všech tří subjektů. Nyní tato knihovna poskytuje základní a nadstavbové služby nejen uživatelům 2. LF UK a FN Motol, ale rovněž široké odborné veřejnosti, a byla vybrána pro výzkum z toho důvodu, že jejími uživateli nejsou jen studenti, ale také samotní lékaři.

Jednalo se o průzkum kvantitativní, který probíhal v období května až července 2013. Ten měl několik částí zaměřených na získávání odborných informací, využívání elektronických informačních zdrojů, využívání základních a nadstavbových služeb knihovny, využití sociálních sítí pro výzkumné a studijní účely a rozsáhlá část byla věnována také výuce a seminářům informační gramotnosti. Z celkového počtu 1167 respondentů⁶, kterým byl rozeslán dotazník, odpovědělo 485. Návratnost dotazníku činila tedy 41,6 %. Výzva k vyplnění dotazníku byla jednou opakována na počátku letních prázdnin. Paradoxem je, že odpovědělo dvakrát tolik respondentů než při první výzvě. Dá se to přičítat tomu faktu, že většinu respondentů tvořili studenti, kteří již neměli zkouškové období, a proto měli více času na vyplnění dotazníku.

V následující části budou zveřejněny, vyhodnoceny a interpretovány odpovědi, které byly v průzkumu získány. Pro větší přehlednost jsou k položeným otázkám v dotazníku vytvořeny grafy či tabulky, které přibližují jednotlivé odpovědi. Interpretace dat bere rovněž zřetel na proměnné ukazatele, které mohly ovlivnit výsledky.

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O RESPONDENTECH

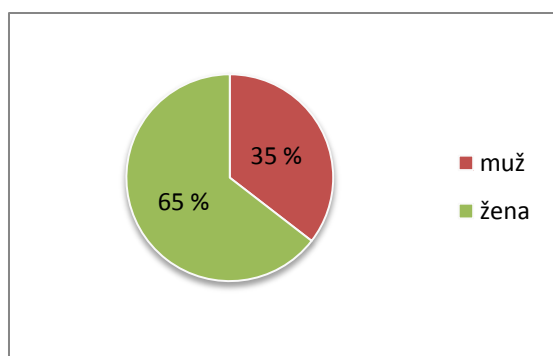
Mezi respondenty, kteří se zúčastnili dotazníkového průzkumu, převažovaly ženy (65 %). Dále se tohoto průzkumu zúčastnili převážně respondenti ve věku do 25 let (60 %) a ve věkovém rozmezí 26 – 35 let (22 %). Obecně se jednalo o pregraduální studenty všeobecného a zubního lékařství. Další poměrně hojně zastoupenou skupinou podle povolání byli lékaři a zubní lékaři. Celkem odpovědělo 64 % studentů (pregraduální a postgraduální studenti lékařských oborů i nelékařských oborů) a 30 % zaměstnanců na 2. LF UK a FN Motol. To dokladuje i tabulka s uvedeným počtem respondentů podle instituce – nejvíce odpovídali respondenti z 2. lékařské fakulty a FN Motol, pro které byl dotazník určen. V odpovědích týkajících se povolání a instituce, ve které respondent pracuje či studuje, byla možná více jak jedna odpověď (např. výzkumný pracovník – lékař či zubní lékař; 2. lékařská fakulta – FN Motol apod.).

⁴ Dříve SVI – Středisko vědeckých informací (1983 – 1998).

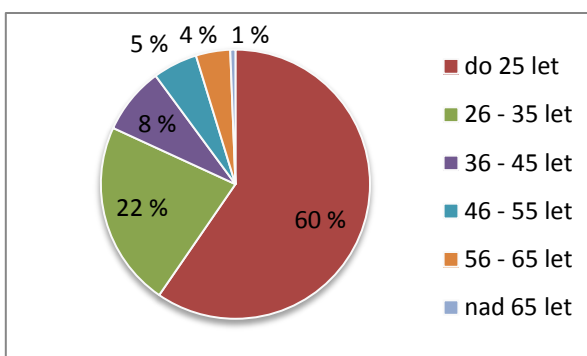
⁵ Předchůdce 2. lékařské fakulty UK.

⁶ Údaj k 31. 5. 2013.

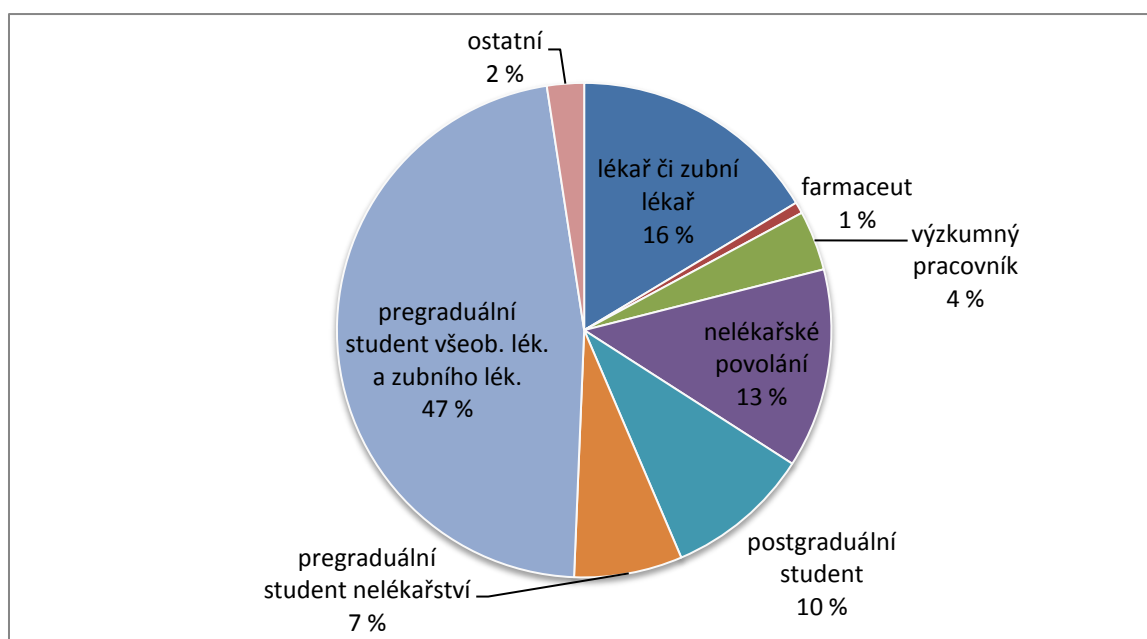
Graf 1: Rozdělení respondentů podle pohlaví.

Graf 2: Věkové rozložení respondentů.

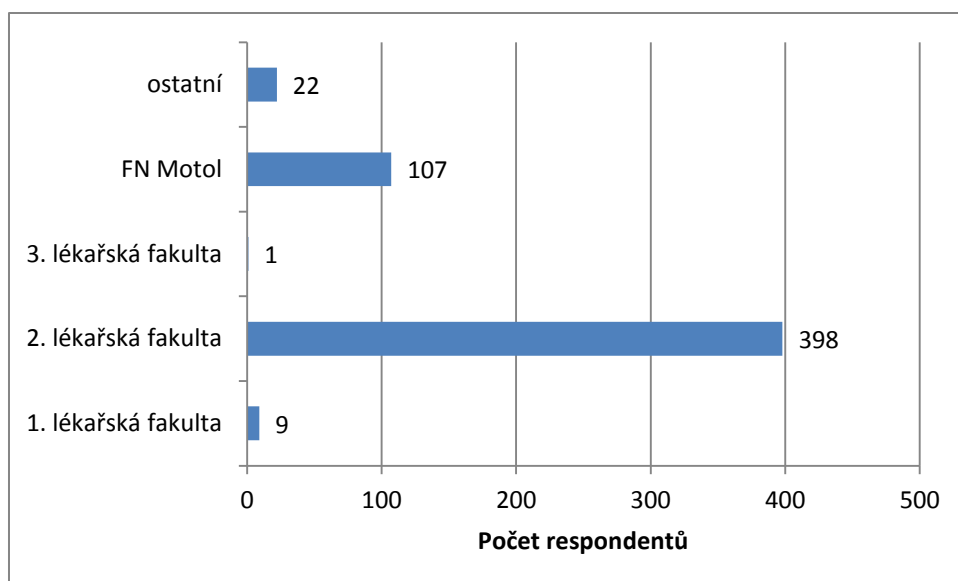

Graf 3: Rozložení jednotlivých skupin respondentů podle povolání.

Kromě výše uvedených informací je potřeba doplnit, že mezi nelékařská povolání byly zařazeny tyto profese: např. adiktolog, ergoterapeut, fyzioterapeut, nutriční specialista, všeobecná sestra, zdravotní terapeut apod. Jednalo se tedy o takové profese, které mohou budoucí specialisté vykonávat po úspěšném zakončení bakalářského nebo magisterského studia na lékařských fakultách. Do kategorie ostatních povolání byli zařazeni např. etnolog, hospodářsko-technický pracovník, inženýr, archivář, odborný referent, externí učitel, psycholog, sanitář, sekretářka, student univerzity 3. věku nebo technický pracovník.

Graf 4: Rozložení respondentů podle instituce, ve které studují či pracují.*

*Respondenti mohli z odpovědí vybrat více než jednu variantu.

Kromě respondentů lékařských fakult a FN Motol byly v kategorii “ostatní” (graf 4) nejvíce zastoupeni respondenti ze Všeobecné fakultní nemocnice v Praze, Vysoké školy zdravotnictví a sociální práce sv. Alžbety v Bratislavě a z ordinace praktického lékaře (zde ovšem nebylo specifikováno, z které konkrétní ordinace). Dále pak odpovídali respondenti z Lékařské fakulty v Košicích, Nemocnice Tábor, Nemocnice Český Krumlov, Filozofické fakulty UK, Fakulty tělesné výchovy a sportu UK, Ústřední vojenské nemocnice v Praze, Institutu klinické a experimentální medicíny v Praze, z hematologické laboratoře Omlilab Praha a z Psychiatrické léčebny Horní Beřkovice. Někteří z těchto uživatelů jsou současně studenty či zaměstnanci na 2. LF UK nebo FN Motol, další patří do kategorie “odborná veřejnost” a využívají služeb knihovny. To poukazuje na to, že knihovna ÚVI má širší portfolio svých uživatelů společně s uživateli z 1. LF UK a 3. LF UK. Teoreticky vzato, přibližně 6 % respondentů pracuje nebo studuje ještě mimo 2. LF UK a FN Motol.

VYUŽÍVÁNÍ SLUŽEB KNIHOVNY, ZÍSKÁVÁNÍ ODBORNÝCH INFORMACÍ

První část samotného výzkumu se zaměřila na frekvenci využívání služeb knihovny ÚVI a typy informací, které si v knihovně respondenti opatřují. Dále se sledovalo, kde tyto informace respondenti nejčastěji získávají a které zdroje nejčastěji využívají pro své studijní, pracovní nebo vědecké účely.

Celkově 212 respondentů uvedlo, že knihovnu ÚVI využívá jednou až dvakrát do měsíce.

114 respondentů využívá jejích služeb jednou až dvakrát do roka, 67 méně než jednou za půl roku a 57 jednou za týden. Pouze 7 respondentů uvedlo, že knihovnu nevyužívá nikdy a v knihovně si žádné informace neopatřuje.

Mezi nejčastěji vyhledávanými informacemi v knihovně ÚVI jsou informace pro studijní potřebu. Je to dáno převážně tím, že největší množství uživatelů knihovny je právě z řad studentů a dokladuje to i fakt, že 64 % studentů vyplnilo dotazník. Mezi dalšími typy informací, které si respondenti v knihovně opatřují, jsou rovnoměrně zastoupeny informace pro výkon povolání a informace pro vědeckou

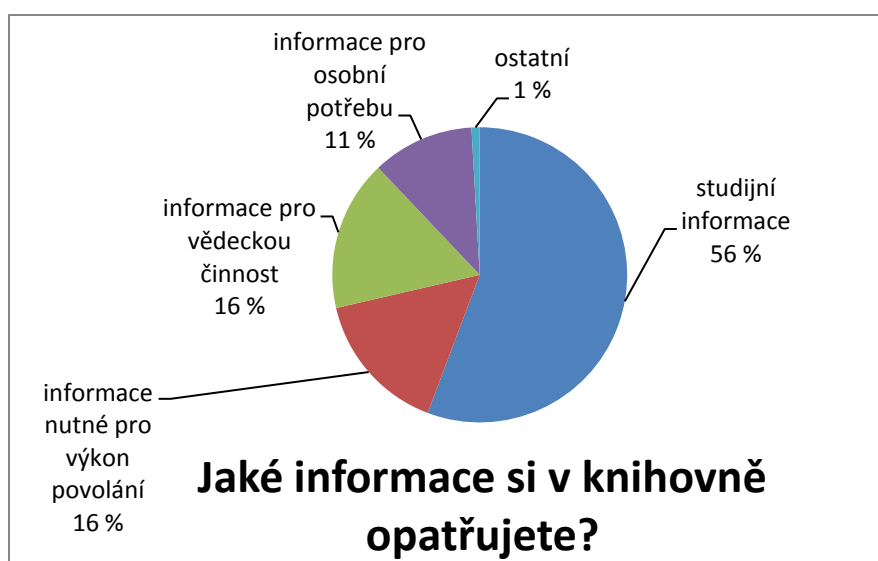
činnost. 30 % všech respondentů tvoří lékaři, farmaceuti a nelékaři, zatímco 14 % zaujímají výzkumní pracovníci a studenti postgraduálního programu. Z výsledných dat tedy vyplývá, že ne všichni lékaři, farmaceuti a nelékaři si informace nutné pro výkon svého povolání v knihovně opatřují, ale obstarávají si i jiné typy informací.

80 % respondentů často vyhledává informace na webu, z čehož 37 % ve veřejně dostupných zdrojích (Google aj.), 22 % na webu samotné knihovny a 21 % na webu fakulty nebo univerzity. Méně už dotazovaní využívají služeb informačního specialisty či knihovníka. V menší míře také využívají zdroje, které nabízí komerční poskytovatelé nebo zprostředkovatelé a které nenabízí fakulta či univerzita. Některé výzkumy uvádí, že většina uživatelů si vyhledává informace ve veřejně dostupných zdrojích, jako je např. Google či PubMed. Nejasné však je, zda respondenti tohoto dotazníkového průzkumu vnímají jako veřejný zdroj web knihovny, fakulty a univerzity, nebo zda jsou si vědomi skutečnosti, že většina zdrojů je na těchto stránkách placená. Proto předchozí výzkumy nemůžeme s jistotou potvrdit, ale pouze vyslovit určité předpoklady, že se web knihovny, fakulty a univerzity bere jako volný zdroj z pohledu uživatele knihovny.

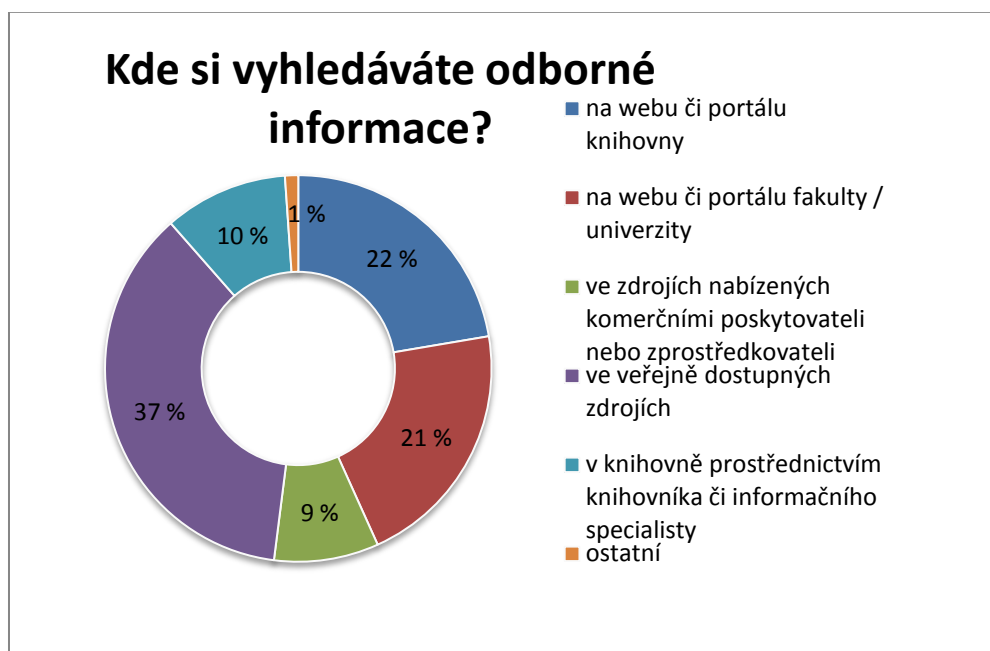
Graf 5: Frekvence využití knihovny (tj. Ústavu vědeckých informací).

Graf 6: Typy informací, které si respondenti v knihovně opatřují.

Graf 7: Zdroje, ve kterých si respondenti nejčastěji vyhledávají informace.

Další klíčovou částí výzkumu byla otázka týkající se využívání zdrojů pro účely studia, výzkumu nebo výkonu povolání. V tabulce 1 jsou uvedeny jednotlivé typy zdrojů v procentuálním zastoupení, graf 8 umožňuje detailnější srovnání podle počtu respondentů.

Tato tabulka s grafem jasně vykazují tendenci si většinu informací hledat na internetu, těsně následuje časté využívání monografií a s větším odstupem neformální konzultace s kolegy. Za zmínku stojí i další umístěné zdroje: periodika a články a poté konzultace s kolegy přes sociální sítě a blogy. Pokud srovnáme zahraniční prameny⁷, za nejčastěji využívaný zdroj jsou považovány monografie,

⁷ Dorsch, Haug, Thompson, Verhoeven.

periodika a kolegové. V české literatuře u A. Jarolímkové⁸ nalezneme na 1. místě internet, na 2. místě knihy, na 3. místě časopisy a na 4. místě konzultace s kolegy.

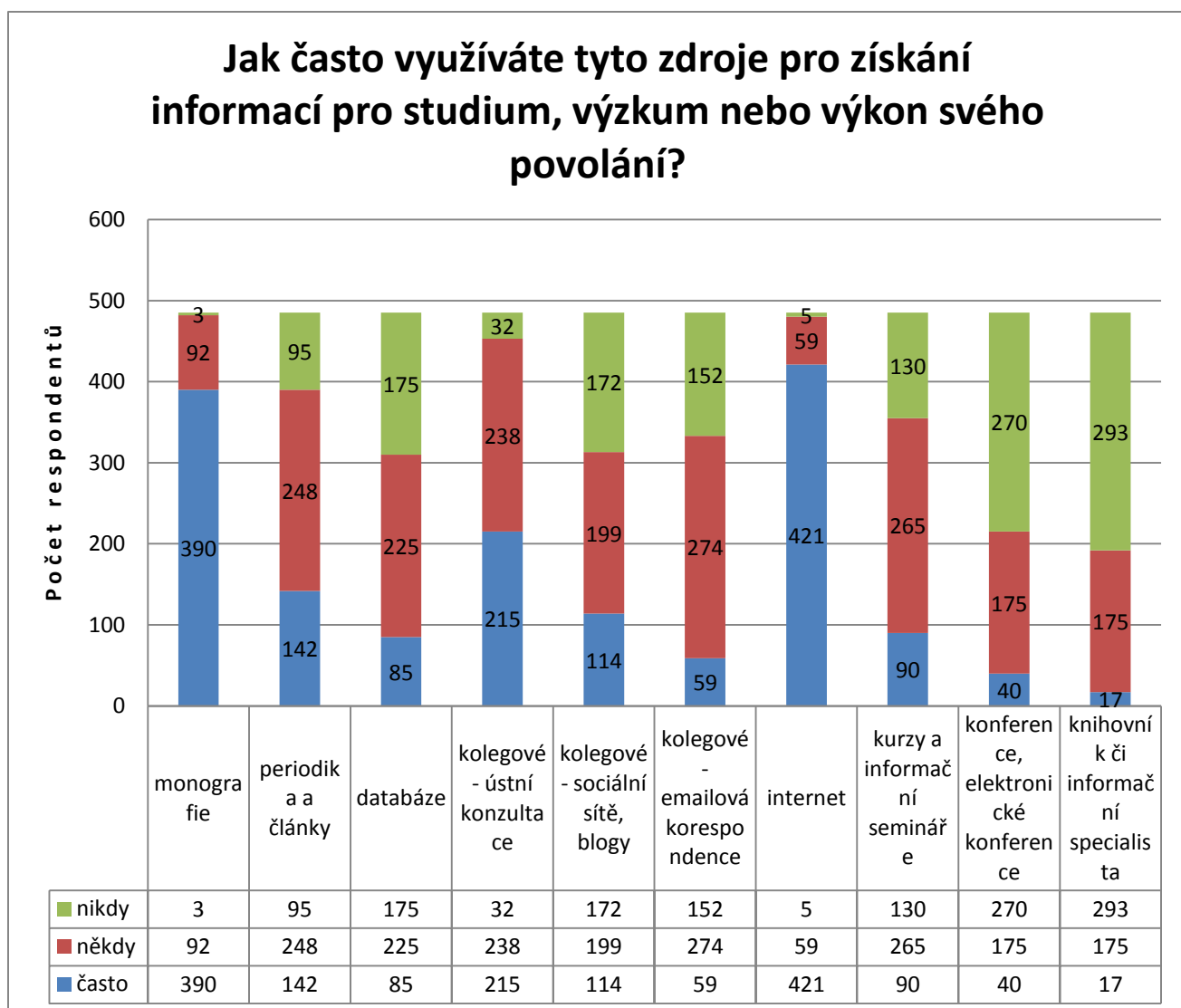
Přestože se některé typy zdrojů překrývají (např. internet, databáze, email), pro účely průzkumu bylo zapotřebí navázat na předchozí výzkumy, proto se otázky neměnily, pouze se více specifikovaly některé kategorie.

Tabulka 1: Využívanost zdrojů pro studium, výzkum nebo výkon povolání (procentuální zastoupení).

Typy zdrojů	často	někdy	nikdy
monografie	80 %	19 %	1 %
periodika a články	29 %	51 %	20 %
databáze	18 %	46 %	36 %
kolegové - ústní konzultace	44 %	49 %	7 %
kolegové - sociální sítě, blogy	24 %	41 %	35 %
kolegové - emailová korespondence	12 %	57 %	31 %
internet	87 %	12 %	1 %
kurzy a informační semináře	18 %	55 %	27 %
konference, elektronické konference	8 %	36 %	56 %
knihovník či informační specialista	4 %	36 %	60 %

⁸ JAROLÍMKOVÁ, Adéla. *Teorie a praxe informačního chování lékařských profesionálů*. Disertační práce. Praha, 2008. 149 s. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí disertační práce PhDr. Richard Papík, Ph.D.

Graf 8: Využívanost zdrojů pro studium, výzkum nebo výkon povolání (podle počtu respondentů).

ELEKTRONICKÉ INFORMAČNÍ ZDROJE, VYHLEDÁVÁNÍ V DATABÁZÍCH A VYUŽÍVÁNÍ DATABÁZÍ

Účelem druhé části výzkumu bylo zjistit, jak samotní respondenti hodnotí své dosavadní schopnosti nalézt požadovanou odbornou informaci a zároveň jak by ohodnotili své znalosti o elektronických informačních zdrojích dostupných z univerzity, fakulty či nemocnice. Také se sledovalo, které databáze dávají větší přednost, jaké vyhledávací nástroje v ní používají a jaká kritéria jsou pro ně důležitá při vyhledávání.

Tabulka 2: Jakou databázi (databázové rozhraní) nejčastěji používáte pro studijní, pracovní nebo výzkumné účely?

Databáze	Počet respondentů	Procentuální počet
PubMed	220	45 %
v databázích nevyhledávám nikdy nebo téměř nikdy	117	24 %

Medline	60	12 %
Google Scholar	52	11 %
Web of Science	18	4 %
ostatní	12	3 %
ScienceDirect	4	1 %
BMČ	1	0 %
Embase	1	0 %
Scopus	0	0 %

Tabulka 2⁹ nám dává přehled, které databáze respondenti nejvíce využívají a které naopak nejméně. Není překvapivé, že největší procento dotazovaných uvedlo, že nejvíce využívají databázi PubMed, která je volně dostupná a umožňuje zdarma propojit uživatele na databázi Medline. Dřívější průzkumy také vykazují podobné znaky, že se PubMed v hojné míře využívá spolu s databází Google Scholar, která uživatele propojí na články v PubMedu. Poměrně překvapivé je zjištění, že téměř čtvrtina uživatelů v databázích nikdy nebo skoro nikdy nevyhledává (což je potvrzeno i v následujících tabulkách). Americkou databázi Medline jako primární zdroj využívá 60 respondentů, zatímco proevropskou databázi Embase pouze 1 respondent. Mezi ostatními databázemi se nejčastěji objevují tyto zdroje: Medscape, OMIM, HighWire, Cochrane, Wikiskripta a UpToDate.

Tématika volně dostupných versus komerčních zdrojů je stále aktuální. V současnosti uplatňovaný trend „*Všechny informace si mohu opatřit na internetu*“ potvrzuje i tento výzkum. Respondenti si ve více jak v polovině případů hledají informaci v neplacených, čili volně dostupných zdrojích a nepotřebují tolik využívat placené zdroje, které knihovna nabízí na bázi fakultní nebo univerzitní licence.

Tabulka 3: Jaké vyhledávací nástroje v databázích používáte?*

Vyhledávací nástroje	Počet respondentů	Procentuální počet
klíčová slova	390	51 %
filtry k omezení dotazu	127	17 %
nepoužívám	83	11 %
hesla z tezaurů (MeSH, Emtree apod.)	73	10 %
Booleovské operátory	69	9 %
wild card symboly (?, * apod.)	13	2 %
proximitní operátory	2	0 %

*Respondenti mohli z odpovědí vybrat více než jednu variantu.

Tabulka 4: Jaké kritérium je pro vás nejdůležitější při hledání v databázích?

Kritérium	Počet respondentů	Procentuální počet
dostupnost plného textu	232	48 %
aktuálnost informací	100	21 %
databáze nevyužívám	91	19 %
abstrakta k dispozici	59	12 %
retrospektiva	2	0 %
průběžná upozorňovací služba (alerty, RSS)	1	0 %
ostatní	0	0 %

⁹ U všech tabulek uvádím místo statistického pojmu „absolutní četnost“ srozumitelnější pojem „počet respondentů“ a místo pojmu „relativní četnost“ pojem „procentuální počet“.

Z tabulek 3 a 4 vyplývá, že dotazovaní užívají při hledání v databázích v polovině případů klíčová slova a nejdůležitější je pro ně okamžitá dostupnost plného textu. Specifičtější vyhledávací nástroje, jako např. Booleovské operátory, lemmatizační prostředky (tzv. wild card symboly) nebo proximitní operátory používá pouze 11 % dotázaných. Důležité kritérium při hledání v databázích je u 1/5 dotazovaných aktuálnost informací.

Tabulka 5: Jaké jsou Vaše schopnosti nalézt požadovanou odbornou informaci?

Schopnosti nalézt informaci (klasifikace: 1 - výborné, 5 - nedostatečné)	Počet respondentů	Procentuální podíl
1	50	10 %
2	184	38 %
3	176	36 %
4	51	11 %
5	24	5 %

Tabulka 6: Jaké jsou Vaše dosavadní znalosti o elektronických informačních zdrojích dostupných z univerzity, fakulty či nemocnice?

Znalosti o elektronických informačních zdrojích (1 – výborné, 5 – nedostatečné)	Počet	Procentuální podíl
1	11	2 %
2	122	25 %
3	198	41 %
4	111	23 %
5	43	9 %

Respondentům byla dále nabídnuta možnost ohodnocení svých schopností a znalostí podle známek ve škole (1 – výborně, 2 – velmi dobře, 3 – dobře, 4 – dostatečně, 5 – nedostatečně). Respondenti ohodnotili svoje schopnosti nalézt požadovanou odbornou informaci převážně stupněm 2 – 3 a svoje znalosti o elektronických informačních zdrojích dostupných z univerzity, fakulty či nemocnice stupněm 3. Celkově jsou podle procentuálního zastoupení znalosti o zdrojích slabší než schopnosti nalézt potřebnou informaci. Vznikl tedy prostor pro zjištění, čím tento stav mohl být zapříčiněn a jak jej odstranit. Tomuto problému se věnuje další výzkumná část zaměřená na kurzy a výuku informační gramotnosti.

SEMINÁŘE A DOŠKOLOVACÍ KURZY, VÝUKA

Rozsáhlejší oblast výzkumu se zaměřovala na zjištění předchozích účastí na kurzech informační gramotnosti, zda pro respondenty existovala vůbec možnost kurzy navštěvovat a zda by o tyto kurzy měli případný zájem. Dále bylo zjišťováno, zda respondenti sledují nabídku kurzů informační gramotnosti na webových stránkách knihovny, fakulty nebo celé univerzity a zda by např. kvůli nedostatku času neupřednostnili e-learningový doškolovací kurz. V rámci tohoto výzkumu se potom zjišťoval zájem o samotný vyučovací předmět informační gramotnosti s názvem *“Základy vědecké*

práce¹⁰ a zájem o konkrétní typ výuky. Současný stav informačního vzdělávání na 2. LF UK připojuji na konci této kapitoly.

Výzkum prokázal, že celkově 56 % dotazovaných se již účastnilo některého z kurzů informační gramotnosti. 47 % dotázaných uvedlo, že pro ně existovala možnost se takového kurzu zúčastnit. Zájem o kurzy informační gramotnosti projevilo 42 %, o e-learningové doškolovací kurzy 58 %. Nejvíce by byl zájem o témata týkající se elektronických informačních zdrojů (orientace v databázích a v e-časopisech) následovaná tematikou medicíny založené na důkazu a zdravotnické vědy založené na důkazu. Mezi dalšími tématy se v sestupném pořadí vyskytuje ústní a písemná odborná komunikace, orientace v e-knihách, citování použité literatury aj. Podrobnější informace nabízí tabulka 11. Pouhých 15 % respondentů uvedlo, že sleduje nabídku kurzů informační gramotnosti na své fakultě, pracovišti apod. Zájem o vyučovací předmět „Základy vědecké práce“ projevilo 48 % dotázaných, přičemž by největší zájem byl o e-learningové kurzy následované klasickými přednáškami s vyučujícím. Tabulka 14 umožňuje detailnější srovnání všech typů podpory výuky.

Tabulka 7: Účastnili jste se někdy kurzů informační přípravy (vyhledávání odborných informací, práce s databázemi, rešeršní metody a strategie apod.)?

Účast na kurzech informační přípravy	Počet	Procentuální podíl
ano	271	56 %
ne	214	44 %

Tabulka 8: Měli jste dříve možnost se kurzů informační přípravy zúčastnit?

Možnost účasti na kurzech informační přípravy	Počet	Procentuální podíl
ano	228	47 %
ne	257	53 %

Tabulka 9: Byl by z Vaší strany o kurzy informační přípravy zájem, pokud by to Vaše knihovna zajišťovala?

Zájem o kurzy informační přípravy	Počet	Procentuální podíl
ano	205	42 %
ne	57	12 %
nevím	223	46 %

Tabulka 10: Sledujete nabídku kurzů informační přípravy na Vaší fakultě, pracovišti apod.?

Sledování nabídky kurzů informační přípravy	Počet	Procentuální podíl
ano	71	15 %
ne	414	85 %

Tabulka 11: O jaký specializovaný seminář či doškolovací kurz byste měli zájem, pokud by jej Vaše knihovna nabízela?*

Zájem o konkrétní specializované semináře	Počet	Procentuální podíl
orientace v databázích	309	19 %

¹⁰ Název „Základy vědecké práce“ je převzat z curricula ÚVI 1. LF UK a z kurzů Akademie věd ČR.

orientace v elektronických časopisech	195	12 %
medicína a zdravotnická věda založená na důkazu	183	12 %
osobní prezentace, odborná ústní komunikace, komunikační dovednosti	180	11 %
odborná písemná komunikace (jak psát anotace, abstrakt, referát apod.)	171	11 %
orientace v elektronických knihách	138	9 %
citování použité literatury	133	8 %
rešeršní strategie	83	5 %
sběr publikačních aktivit a publikační činnost	77	5 %
referenční a citační manažery	76	5 %
katalogy a souborné katalogy knihoven	44	3 %
ostatní	5	0 %

*Respondenti mohli z odpovědí vybrat více než jednu variantu.

Tabulka 12: Upřednostnili byste spíše e-learningový doškolovací kurz?

Zájem o e-learningový doškolovací kurz	Počet	Procentuální podíl
ano	281	58 %
ne	204	42 %

Tabulka 13: Měli byste zájem o vyučovací předmět "Základy vědecké práce" s obdobnými tématy, pokud by to Vaše fakulta umožňovala?

Zájem o předmět "Základy vědecké práce"	Počet	Procentuální podíl
již nestuduji, ale takový předmět bych v minulosti uvítal/a	117	24 %
již nestuduji a tento předmět bych nezařadil do povinného curricula	32	7 %
studuji a tento předmět nebo jemu podobný na fakultě již mám	122	25 %
studuji, tento předmět na fakultě nemám, ale do curricula bych jej zařadil/a	119	24 %
studuji, tento předmět na fakultě nemám a nezařadil/a bych jej do povinného curricula	95	20 %

Tabulka 14: Jakému typu výuky byste dávali přednost v předmětu "Základy vědecké práce"?

Typ výuky v předmětu "Základy vědecké práce"	Počet	Procentuální podíl
klasické přednášky a semináře s praktickými cvičeními	185	38 %
e-learningový kurz s přednášejícím	143	29 %
konzultace s přednášejícím doplněné o e-learningovou podporu	85	18 %
e-learningový kurz bez přednášejícího	34	7 %
žádnému	34	7 %
ostatní	4	1 %

Současný stav informačního vzdělávání na 2. LF UK

Ústav vědeckých informací 2. LF UK a FN Motol zajišťuje výuku pro studenty 2. LF UK ve všech studijních programech formou povinných předmětů. Každý vyučovací předmět má různou kreditní dotaci a je umístěn většinou do 2. ročníku. Přehled jednotlivých předmětů informační přípravy uvádí následující tabulka.

Tabulka 15: Přehled povinných předmětů informační přípravy na 2. LF UK.*

Název předmětu	Studijní obor	Ročník	Semestr	Časová dotace	Kredity	Typ výuky	Způsob zakončení
Informatika v ošetřovatelství	Všeobecná sestra	2.	letní	2 hodiny týdně po dobu 14 týdnů	2	přednáška semináře	zápočet zkouška
Zdravotnická informatika	Zdravotní laborant	2.	letní	3 hodiny týdně po dobu 14 týdnů	2	přednáška semináře	zápočet zkouška
Matematická informatika	Zdravotní laborant	2.	letní	2 hodiny týdně po dobu 14 týdnů	3	přednáška semináře	zápočet
Informatika a výpočetní technika	Fyzioterapie	2.	letní	2 hodiny týdně po dobu 14 týdnů	2	přednáška semináře	zápočet zkouška
Lékařská informatika	Všeobecné lékařství	2.	zimní	2 hodiny týdně po dobu 6 týdnů	3	přednáška semináře	zápočet
Metodologie vědy a statistické zpracování dat	Fyzioterapie	4.	letní	4 hodiny týdně po dobu 7 týdnů	3	přednáška semináře	zápočet zkouška
Metodologie vědy a statistické zpracování dat	Fyzioterapie	5.	zimní	2 hodiny týdně po dobu 14 týdnů	3	přednáška semináře	zápočet zkouška
Medical Informatics	General Medicine	2.	zimní	2 hodiny týdně po dobu 6 týdnů	3	přednáška semináře	zápočet

*Údaje převzaty z webových stránek ÚVI 2. LF UK a FN Motol (<http://knihovna.lf2.cuni.cz>).

V předmětech pro nelékařské obory se kromě Matematické statistiky vyučují převážně tato témata: české zdroje pro výuku, bibliografické databáze, portály elektronických zdrojů, právní a etické otázky při práci s vědeckými informacemi, pravidla citování, práce s MS Wordem, MS Excelem a MS PowerPointem. Ve vyšších ročnících se přidávají témata: scientometrické databáze, medicína založená na důkazu, typy komunikace, základy statistiky. V předmětu Zdravotnická informatika se ještě vedle výše uvedených témat probírá problematika knihoven a zpracování rešerší k tématu bakalářské práce. V předmětu Matematická informatika se vyučují následující témata: odhady populačních průměrů a pravděpodobností, testování hypotéz, porovnání dvou skupin, neparametrické metody, analýza kategoriálních dat, analýza rozptylu, měření závislosti. Obor Všeobecného lékařství má do předmětu Lékařská informatika začleněna tato témata: specializované a obecné vyhledávací služby, e-knihy, e-časopisy, bibliografické databáze, medicína založená na důkazu, poskytovatelé zdrojů, Open Access zdroje, odborné portály, české zdroje informací, Wikiskripta. Stejná témata se vyskytují i v anglicky vyučovaném předmětu General Informatics. ÚVI 2. LF UK a FN Motol rovněž pořádá některé e-learningové kurzy informační gramotnosti (vyhledávání v databázích 2. LF UK, elektronická knihovna časopisů, PubMed, práce s knihovním katalogem).

REŠERŠE A REŠERŠNÍ SLUŽBY

Část výzkumu zaměřená na rešerše a rešeršní služby si kladla za cíl potvrdit nebo vyvrátit hypotézu, že většina lékařů a studentů si vypracovává rešerše sama a nevyužívá služeb informačního specialisty. Hypotéza se v tomto směru potvrdila. Pouze 8 % respondentů odpovědělo, že využívá služeb informačního specialisty buď v knihovně ÚVI nebo v dílčí knihovně. Na rozdíl od toho 44 % respondentů uvedlo, že si zpracovává rešerše samostatně. Z 214 respondentů, kteří si rešerše zpracovávají sami, bylo celkově 164 respondentů ve věku do 35-ti let (77 %), ostatních 50 respondentů ve věku nad 35 let (23 %). Průzkum tedy potvrdil předchozí závěry zahraničních i českých studií informačního chování. Zároveň je nutné poznamenat, že přibližně polovina dotázaných si rešerše sama nezpracovává ani je nezadává žádnému informačnímu specialistovi.

Z celkového počtu 485 dotazovaných je 77 respondentů informováno o možnosti nechat si v knihovně vypracovat průběžnou rešerši (16 %) a 18 respondentů ji skutečně využívá (4 %). Pokud to srovnáme se statistikou knihovny ÚVI, tak z 1167 uživatelů využívá službu průběžných rešerší 45 uživatelů, což jsou přibližně 4 %. Údaj se nám tak shoduje s výsledky výzkumu o využívání této nadstavbové služby. Pro zajímavost můžeme ještě uvést, že z 29 respondentů, kteří zadávají zpracování rešerše knihovně ÚVI, jich 13 skutečně průběžné rešerše využívá. Dalším zajímavým údajem je tento fakt: z celkového počtu 18 respondentů využívajících průběžné rešerše je 15 respondentů, kteří jsou informováni o možnosti nechat si v knihovně vypracovat průběžnou rešerši, zatímco 3 respondenti o této možnosti neví a průběžné rešerše si nechávají zpracovávat na jiném pracovišti.

Tabulka 16: Jaký je Vámi nejčastěji užívaný způsob získání rešerše k odbornému tématu?

Jaký je Vámi nejčastěji užívaný způsob získání rešerše k odbornému tématu?	Počet	Procentuální podíl
rešerše si nezpracovávám ani nezadávám žádnému specialistovi	232	48 %
zpracovávám si rešerše samostatně	214	44 %
zadávám zpracování informačnímu specialistovi v knihovně (tj. ústavu vědeckých informací)	29	6 %
zadávám zpracování informačnímu specialistovi na našem pracovišti či dílčí knihovně	8	2 %
zadávám zpracování komerčnímu zpracovateli	2	0 %

Tabulka 17: Víte o možnosti nechat si v knihovně vypracovávat tzv. průběžné rešerše, které Vás pravidelně informují o novinkách ve Vašem oboru?

Informovanost o průběžných rešerších	Počet	Procentuální podíl
ano	77	16 %
ne	408	84 %

Tabulka 18: Využíváte těchto nadstavbových služeb (průběžné rešerše, alerty)?

Využíváte těchto nadstavbových služeb (průběžné rešerše, alerty)?	Počet	Procentuální podíl
ano	18	4 %
ne	467	96 %

DALŠÍ NADSTAVBOVÉ SLUŽBY

Smyslem této části výzkumu bylo zjistit, jaké zdroje respondenty informují o připravovaných akcích knihovny ÚVI. Jednalo se převážně o akce typu seminář, beseda, nové přírůstky a nové služby knihovny, zkušební přístupy do databází a do kolekcí e-časopisů a e-knih. Otázky směřovaly k tomu, aby se ověřilo, jak respondenti využívají další nadstavbové služby, jako např. meziknihovní výpůjční služby (MVS), elektronické dodávání dokumentů (DDS – Document Delivery Service), používání vzdáleného přístupu k elektronickým informačním zdrojům a používání e-knih. Zároveň se také chtělo zjistit, jak široce se využívají služby Národní lékařské knihovny, která může uživatelům knihovny ÚVI nabídnout jiné zdroje informací a další specifické služby.

Uživatelé se dozvídají o akcích, které knihovna připravuje, v převážné většině z webových stránek fakulty (38 %) a od kolegů, spolužáků a vyučujících (23 %). Webové stránky samotné knihovny za tímto účelem používá jen 9 %. Nástěnky rozmístěné v prostorách fakulty a nemocnice sleduje 11 %, sociální sítě 10 % a informační letáky a fakultní nebo nemocniční zpravodaje 7 %. Mezi ostatními zdroji se nejčastěji objevoval e-mail nebo se vyskytla připomínka, že o připravovaných akcích není respondent informován.

Vzdálený přístup k e-zdrojům používá polovina respondentů, ale čtvrtina respondentů o této možnosti neví. E-knihy se z 66 % využívají, což je dobré vědět z hlediska zpětné vazby, protože knihovna nově zakoupila zahraniční e-knihy s lékařskou tematikou. Meziknihovní výpůjční služba a elektronické dodávání dokumentů se využívá pouze v 18 % případů a o této službě je informováno 23 % respondentů. Tato služba je pro registrované uživatele zdarma. Studenti pouze platí kopie, nikoliv službu samotnou. Čtvrtina respondentů uvedla, že služeb Národní lékařské knihovny využívá pravidelně nebo částečně, zatímco zbývající tři čtvrtiny respondentů přiznaly, že v současné době služby Národní lékařské knihovny nevyužívají.

Tabulka 19: Z jakých zdrojů se dozvídáte o připravovaných akcích (semináře, besedy, možnosti zkušebních přístupů) Vaší knihovny?*

Zdroje informující o připravovaných akcích knihovny	Počet	Procentuální podíl
webové stránky fakulty	366	38 %
kolegové, spolužáci, vyučující	217	23 %
nástěnky rozmístěné v prostorách fakulty či nemocnice	107	11 %
sociální sítě (Facebook, Twitter apod.)	95	10 %
webové stránky příslušné knihovny či střediska	90	9 %
informační letáky, bulletiny či časopisy fakulty nebo nemocnice	65	7 %
ostatní	20	2 %

*Respondenti mohli z odpovědí vybrat více než jednu variantu.

Tabulka 20: Používáte vzdálený přístup z domova k elektronickým informačním zdrojům fakulty či nemocnice?

Využívání vzdáleného přístupu k elektronickým informačním zdrojům	Počet	Procentuální podíl
ano	251	52 %
nevím o této možnosti	110	23 %
ne	124	25 %

Tabulka 21: Používáte elektronické knihy?

Používáte elektronické knihy?	Počet	Procentuální podíl
ano, pravidelně	99	20 %
ano, občasné	221	46 %
ne	165	34 %

Tabulka 22: Využíváte v knihovně meziknihovní výpůjční službu (MVS) nebo elektronické dodávání dokumentů (DDS)?

Využívání MVS nebo DDS	Počet	Procentuální podíl
ano	86	18 %
ne	399	82 %

Tabulka 23: Víte o možnosti, že jakožto registrovaný uživatel je možné služby MVS nebo DDS využívat zdarma?

Informace o využívání MVS nebo DDS zdarma z knihovny	Počet	Procentuální podíl
ano	110	23 %
ne	375	77 %

Tabulka 24: Využíváte služeb Národní lékařské knihovny?

Využíváte služeb Národní lékařské knihovny?	Počet	Procentuální podíl
ano, pravidelně	31	6 %
ano, nepravidelně	87	18 %
ne, ale využíval/a jsem dříve	109	23 %
ne, nevyužíval/a jsem je ani dříve ani nyní	258	53 %

SOCIÁLNÍ SÍŤ

V poslední části respondenti odpověděli na otázku týkající se sdílení odborných informací na sociálních sítích. 48 % respondentů uvedlo, že informace sdílí převážně na Facebooku. O dost méně, 19 % dotazovaných, sdílí informace na Google+. 17 % respondentů zaškrtnulo odpověď, že informace o výzkumu a odborné informace na sociálních sítích vůbec nesdílí. Další síť (ResearchGate, LinkedIn, Mendeley, Twitter, Academia.edu, MySpace) jsou celkově zastoupeny 16 %. Mezi ostatní používané sítě¹¹ respondenti uvedli e-mail (3 odpovědi), Wikiskripta (1 odpověď) a ústní konzultaci (1 odpověď). Sdílení informací na třech nebo více sociálních sítích uvedlo 13 respondentů (většinou se jednalo o Facebook, Google+, LinkedIn).

¹¹ Zde spíše můžeme hovořit o jiných typech sociální komunikace než o sociálních sítích.

Tabulka 25: Na jakých sociálních sítích sdílíte odborné informace, informace o výzkumu apod.?*

Používání sociálních sítí	Počet	Procentuální podíl
Facebook	273	48 %
Google+	105	19 %
nesdílím	98	17 %
ResearchGate	26	5 %
LinkedIn	24	4 %
Mendeley	16	3 %
Twitter	13	2 %
ostatní	5	1 %
Academia.edu	4	1 %
MySpace	1	0 %

*Respondenti mohli z odpovědí vybrat více než jednu variantu.

NÁMĚTY A PŘIPOMÍNKY UŽIVATELŮ 2. LF UK A FN MOTOL

V dobrovolné části výzkumu se mohli uživatelé knihovny ÚVI vyjádřit, jaké databáze a e-časopisy by si přáli zařadit do nabídky fakulty či nemocnice a co dalšího doporučují zařadit do nabídky knihovny ÚVI.

Nejčastěji je zájem o nelékařské zdravotnické databáze, o faktografickou databázi UpToDate, ale objevují se i takové databáze, které knihovna poskytuje, což někteří uživatelé podle veškerých předpokladů netuší (Medline, ScienceDirect, Scopus, Web of Science). Paradoxně zájem je i o volně dostupnou databázi PubMed. Většinou je ale respondent se současnou nabídkou databází spokojen.

Co se týče e-časopisů, zde se nedá přesně určit, o jaký konkrétní titul je převážně zájem. Obecně jsou zde zmíněny tituly Nature, Science, JAMA, z českých titulů Praktické lékařství, Lékařské listy, Sestra, Remedia apod. Většinou se požadují tituly pro konkrétní lékařskou specializaci, ale také tituly pro nelékařský zdravotnický personál. Dále se vyskytl dotaz na získání úplných kolekcí časopisů z nakladatelství Lippincott, Springer, Elsevier, Karger a Taylor & Francis.

Mezi doporučeními, která zazněla mezi dotazovanými uživateli, byl požadavek na delší výpůjční lhůtu, na zakoupení více českých i zahraničních učebnic pro výuku nebo požadavek na více knih k vypůjčení domů. Dále je poptávka po různých typech kurzů informační gramotnosti – jednotlivě jsou zmiňována následující témata: zpracování publikací, referenční manažer EndNote, jak správně napsat grantovou přihlášku a jak zpracovat rešerši. Znovu se objevují požadavky na zakoupení zdrojů pro nelékařské pracovníky (knihy, časopisy) či zakoupení databáze UpToDate. Zájem je také o knihy věnující se alternativní medicíně, čínské medicíně, duševnímu rozvoji a léčitelství.

ZÁVĚR

Na závěr této studie bych zkonstatoval, že všechny hypotézy byly úplně nebo částečně potvrzeny. První hypotéza „*Střediska a ústavy vědeckých informací na lékařských fakultách zcela plní svou knihovnickou funkci, ale jen částečně funkci informační*“ se na 2. LF UK a FN Motol potvrdila. Webové stránky fakulty využívá pro účely získání informací o akcích (typu seminář, beseda, nové přírůstky, nové služby knihovny, zkušební přístupy) 38 % uživatelů na rozdíl od 9 % uživatelů, kteří využívají pro tento účel webové stránky knihovny. Polovina dotázaných využívá vzdálený přístup k e-zdrojům, ale čtvrtina o této možnosti neví. Informovanost o službách MVS nebo DDS je také čtvrtinová. Využívání těchto služeb potvrdilo 18 % dotazovaných. Rešerše si nechává zpracovávat jen 6 % respondentů v knihovně a 2 % v dílčí knihovně nebo na pracovišti, kde mají úvazek. Informovanost o průběžných

rešerších je zastoupena 16 %, zatímco s využíváním této nadstavbové služby má zkušenost jen 4 % dotázaných. E-knihy využívá 66 % uživatelů, což je spolehlivým ukazatelem, že politika akvizice e-knih je krokem správným směrem. Poptávka je po dalších titulech e-knih, ale i e-časopisů. Obecně však finanční možnosti knihoven zdaleka nemohou pokrýt veškerou poptávku uživatelů, proto stojí za úvahu zvážit možnosti, jak více informovat o službách typu MVS nebo DDS nebo jak využít Národní lékařskou knihovnu. Znalosti uživatelů o e-zdrojích a schopnosti nalézt potřebnou informaci jsou průměrné. Vhodné by bylo např. zavést kurzy či semináře vyhledávání v e-zdrojích fakulty, jelikož tyto zdroje využívá jen 20 % respondentů na rozdíl od 66 % respondentů, kteří raději využívají volné zdroje. Kvalitativní průzkum potvrdil, že by byl např. zájem o kurzy či semináře, kde by se studenti a pracovníci dozvěděli, jak zpracovávat rešerše.

Druhá hypotéza „*Většina lékařů a studentů si zpracovává rešerše sama a nevyužívá služeb informačního specialisty*“ se potvrdila částečně. Samostatně si zpracovává rešerše 44 % dotázaných na rozdíl od 8 %, kteří zadávají zpracování rešerše informačnímu (rešeršnímu) specialistovi v knihovně, dílčí knihovně nebo přímo na svém pracovišti. O částečném potvrzení hypotézy hovoříme z toho důvodu, že tu je ještě další významný ukazatel, který nám podává informaci o 48 % respondentů, kteří si naopak rešerše vůbec nezpracovávají ani je nezadávají žádnému specialistovi. Specialistu na průběžné rešerše a alerty využije jak podle loňské statistiky knihovny ÚVI, tak podle výsledků dotazníkového šetření 4 % všech uživatelů. Rozhovor s pracovníkem rešeršních služeb knihovny ÚVI a samotný kvantitativní průzkum potvrdil předchozí výzkumy informačního chování, že mnoho mladších lékařů si zpracovává rešerše samostatně. Konkrétně to v tomto šetření bylo 77 % dotázaných ve věku do 35 let.

Třetí hypotéza „*Na lékařských fakultách UK je malé povědomí o nabídce kurzů a seminářů informační gramotnosti*“ potvrdila, že tuto nabídku sleduje malé množství uživatelů (15 %), zatímco o kurzy či o výuku informační gramotnosti by měla zájem přibližně polovina dotázaných. Největší zájem projeвили respondenti o e-learningové kurzy (58 % o e-learningový doškolovací kurz, 54 % o e-learningový povinný předmět „*Základy vědecké práce*“). 25 % dotázaných uvedlo, že tento předmět nebo jemu podobný na 2. LF UK již má. Největší zájem by byl o specializovaný seminář týkající se využívání databází, e-časopisů, medicíny a zdravotnické vědy založené na důkazu a pak o odbornou ústní a písemnou komunikaci.

Výzkum v knihovně ÚVI 2. LF UK a FN Motol potvrdil předchozí závěry studií informačního chování lékařů s drobnými výjimkami popsány v této studii. Studie rovněž poukázala na možnosti, které by bylo vhodné začlenit do informačního rámce či funkce knihovny – jako vhodnou variantou se jeví o akcích knihovny informovat nejen prostřednictvím webových stránek, ale i prostřednictvím sociálních sítí, které používá 3/4 dotázaných uživatelů knihovny.

POUŽITÁ LITERATURA

CASE, Donald O. *Looking for Information: A Survey of Research on Information Seeking, Needs, and Behavior*. 2. vyd. Londýn: Academic Press, 2007. 423 s. ISBN 0-12-369430-2.

CONNELLY, D. P., et al. Knowledge resource preferences of family physicians. *The Journal of Family Practice*. 1990, **30**(3), 353-359. ISSN 0094-3509.

COUMOU, Herma C. H. a Frans J. MEIJMAN. How do primary care physicians seek answers to clinical questions? A literature review. *Journal of the Medical Library Association*. 2006, **94**(1), 55-60. ISSN 1536-5050.

CULLEN, Rowena J. In search for evidence: family practitioners' use of the Internet for clinical information. *Journal of the Medical Library Association*. 2002, **90**(4), 370-379. ISSN 1536-5050.

DORSCH, Josephine L. Information needs of rural health professionals: a review of the literature. *Bulletin of the Medical Library Association*. 2000, **88**(4), 346-354. ISSN 0025-7338.

GORMAN, P. N. a M. HELFAND. Information-seeking in primary care: how physicians choose which clinical questions to pursue and which to leave unanswered. *Medical Decision Making*. 1995, **15**(2), 113-119. ISSN 0272-989X.

HAUG, James D. Physicians' preferences for information sources: a meta-analytic study. *Bulletin of the Medical Library Association*. 1997, **85**(3), 223-232. ISSN 0025-7338.

JAROLÍMKOVÁ, Adéla. *Teorie a praxe informačního chování lékařských profesionálů*. Disertační práce. Praha, 2008. 149 s. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí disertační práce PhDr. Richard Papík, Ph.D.

KIESLINGOVÁ, Kateřina. *Koncepce rozvoje výuky informační gramotnosti v medicíně: se zvláštním zřetelem na její implementaci do akademického prostředí (curricula) na 2. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze*. Diplomová práce. Praha, 2012. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí diplomové práce PhDr. Hana Landová, Ph.D.

KOLLER, Michael, et al. Use of the Internet by medical doctors in Switzerland. *Swiss Medical Weekly*. 2001, **131**, 251-254. ISSN 1424-7860.

KOUTECKÝ, Josef. *Spondeo ac polliceor: Slavnostně slibuji*. Praha: Triton, 2003, 410 s. ISBN 80-7254-457-8.

KRATOCHVÍL, Jiří. Evaluation of e-learning course, Information Literacy, for medical students. *Electronic Library* [online]. 2013, **31**(1), 55-69 [cit. 2013-09-29]. ISSN 0264-0473. Dostupné z: <http://is.muni.cz/repo/1085321/cs/Kratochvil/Evaluation-of-e-learning-course-Information-Literacy-for-medical-students>

LESENKOVÁ, Eva. *Informační chování lékařských povolání ve vztahu k moderním knihovnicko-informačním službám ve zdravotnictví*. Disertační práce. Praha, 2010. 142 s. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí disertační práce doc. MUDr. Milan Špála, CSc.

MURRAY, JaN., Esther CAREY a Suzanne WALKER. The information needs and information seeking behaviour of medical research staff. *Health Library Review*. 1999, **16**(1), 46-49. ISSN 0265-6647.

PRŮŠA, Tomáš. Sociální média ve zdravotnictví. *ProInflow: Časopis pro informační vědy* [online]. 2012, **4**(1) [cit. 2013-09-29]. ISSN 1804-2406. Dostupný z: <http://pro.inflow.cz/socialni-media-ve-zdravotnictvi>

REBIUN. Science 2.0: The use of social networking in research. In: *E-LIS* [online]. Madrid: Rebiun, 2011 [cit. 2013-09-29]. Dostupné z: http://eprints.rclis.org/16162/1/Science20_rebiun_2011.pdf

THOMPSON, Margaret L. Characteristics of information resources preferred by primary care physicians. *Bulletin of the Medical Library Association*. 1997, **85**(2), 187-192. ISSN 0025-7338.

Ústav vědeckých informací: 2. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze [online]. c2013 [cit. 2013-12-08]. Dostupné z: <http://knihovna.lf2.cuni.cz/>

VERHOEVEN, A. A. H., E. J. Boerma a B. MEYBOOM-DE JONG. Use of information sources by family physicians: a literature survey. *Bulletin of the Medical Library Association*. 1995, **83**(1), 85-90. ISSN 0025-7338.

Výroční zpráva 2011: Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta. Praha: Galén. 176 s.

ZICKUHR, Kathryn, Lee RAINIE a Kristen PURCELL. *Library services in the digital age* [online]. Washington: Pew Internet, 2013 [cit. 2013-09-29]. Dostupné z: <http://libraries.pewinternet.org/2013/01/22/Library-services/>